

Expozice vznikla v Oblastním muzeu v Chomutově při příležitosti stého výročí Kudlichova úmrtí, scénář výstavy vytvořil nedávno odvolaný ředitel této instituce Stanislav Děd a pojal ji jako putovní. Pražské vernisáže se také zúčastnil vzácný host, prasynovec Hanse Kudlicha Walter Kudlich, nová ředitelka chomutovského muzea, zástupci pražského magistrátu, rakouského velvyslanectví, vedoucí pražské kanceláře Sudetoněmeckého krajského sdružení a předsedkyně

Kulturverbandu (Sdružení Němců a přátel německé kultury), četní další hosté i příslušníci pražské německé menšiny. Tento počín bezesporu pomáhá zacelovat stále ještě existující propasti a mezery ve vztahu české společnosti k bývalému rakouskému mocnářství a k českým Němcům vůbec, které často stále nesmyslně přetrvávají a blokují oboustrannou spolupráci.

Jaroslav Otčenášek (EÚ AV ČR, v. v. i.)

Mezinárodní sympozium Folklore Revival Movement of the Second Half of the 20th Century

Ve dnech 18.–19. listopadu 2017 se v prostorách galerie HAMU na pražském Malostranském náměstí konalo mezinárodní sympozium zaměřené na problematiku folklorního hnutí, respektive revival folkloru. Konferenci pořádal Etnologický ústav AV ČR, v. v. i., (dále jen EÚ AV ČR) ve spolupráci s Hudební a taneční fakultou Akademie múzických umění v Praze (HAMU). Očekávané příspěvky pokryly široké spektrum témat i metodologických přístupů a měly se pohybovat v oblasti následujících otázek: kdo jsou lidé působící ve folklorních souborech; jak zkoumat a chápat folklorní soubory jakožto instituce, komunity nebo subkultury se specifickými charakteristikami (ekonomické, profesní, sociální, genderové, etnické...); jakou úlohu a dynamiku má pro činnost folklorních souborů kulturní politika státu versus individuální kreativita. Dále se nabízely okruhy jako hudba a tanec jakožto manifestace (národního) kulturního dědictví, retradicionalizace, postkoloniální teorie, nacionalismus i folklor a sociální vyloučení. Jak už tomu tak bývá,

některé okruhy se podařilo naplnit více, jiné méně (např. nacionalismus, folklor a sociální vyloučení).

Zahajovací sekci otevřely tři příspěvky, jejichž cílem bylo přiblížit většině zejména zahraničních účastníků konference projekt GA ČR probíhající v letech 2017–2019 „Tíha a beztíže folkloru: Folklorní hnutí ve 2. polovině 20. století v českých zemích“. Řešitelský tým tohoto projektu tvoří pracovníci pražského i brněnského pracoviště EÚ AV ČR, ale také Ústavu soudobých dějin AV ČR, Filozofické fakulty UK a Hudební a taneční fakulty HAMU. Program zahájila Daniela Stavělová z EÚ AV ČR. Ve svém úvodním příspěvku podala charakteristiku folklorního hnutí v Československu od 50. let 20. století a představila zaměření a metodologii projektu, jehož cílem je prostřednictvím metody orální historie poukázat ambivalenci tohoto jevu a jeho chápání očima členů souborů, tj. samotných aktérů, jako aktivitu na jednu stranu zatíženou ideologií totalitního režimu, na stranu druhou vnímanou jako „prostou zábavu“, ale i prostředek tzv. vnitřní

emigrace. Následoval příspěvek Martiny Pavlicové (FF MU) o úloze folklorních souborů na Moravě jakožto nositelů tradice po roce 1948. Miroslav Vaněk (ÚSD AV ČR) zakončil úvodní sekci příspěvkem o přínosu orální historie pro tento fenomén soudobých dějin – právě orální historie zohledňující individuální perspektivy aktérů přináší poznání, že folklor nebyl pouze shora a direktivně řízeným kulturním a ideologickým monolitem. Následující sekce se zaměřila na příklady proměn různých tradic, velmi podnětný byl tak například příspěvek Theresy Jill Bucklandové (University of Roehampton, Londýn) „Liberating Tradition: Gender Politics in Late Twentieth Century English Revivalist Morris Dancing“ o proměně původně čistě mužské taneční aktivity, do níž se v návaznosti na nejen liberalizační a emancipační tendence 60. let začaly zapojovat i ženy. Dále v tomto duchu zazněly neméně zajímavé příklady z Irska (Catherine E. Foley – The Irish World Academy of Music and Dance, University of Limerick) a Řecka (Maria I. Koutsouba – School of Physical Education and Sport Science, National and Kapodistrian University of Athens). Velkou roli v souvislosti s oživením folkloru vždy hrál a hraje politický kontext, v němž se v dané době a oblasti folklor pěstuje. Zajímavé proto bylo vyslechnout si srovnání situace působení folklorních souborů v různých zemích Evropy. Například Mats Nilsson (Department of Cultural Sciences, University of Gothenburg) ukázal na švédském příkladu lidové hudby a tance jejich sepětí s politickou, zejména ekologicky orientovanou opozicí 60. a 70. let. Další příspěvky se věnovaly norskému (Egil Bakka – Norwegian University of Science and Technology, Trondheim) a estonskému folkloru (Iivy Zajedova – Tallinn University, Department of Creative Arts Therapies of the Institute of Fine arts, Tallinn), v závěrečném příspěvku této sekce srovnal László Felföldi (University of Szeged)

vliv legálních a oficiálních aspektů kulturní politiky na příkladech dokumentů týkajících se politických doporučení, regulací, nařízení atd. na oblast lidových tanců a jejich revitalizace v období socialismu zejména ve srovnání s lety 1920–1949 a postkomunistickou současností. Následující blok byl věnován teoretickým konceptům a metodologickým otázkám. Zita Skořepová Honzlová (EÚ AV ČR) nabídla k diskusi aplikovatelnost teoretických konceptů etnomuzikologů M. Slobina a Turina na případ současného výzkumu folklorního hnutí. Vít Zdrálek (FF UK) pak vznesl nosnou metodologickou otázku: jak může ovlivňovat výzkum i interakce s narátory skutečnost, že řada výzkumníků vedle své badatelské činnosti v oblastech etnomuzikologie a příbuzných oborů současně působí ve zkoumaných folklorních souborech.

Příspěvky přednesené druhý den konference zohledňovaly to, jakým způsobem folklorní produkci dotvářely a definovaly státní kulturní instituce, média, vzdělávací systémy ale i vlivní jednotlivci. Kateřina Černíčková (NIPOS, ARTAMA) ukázala na příkladech Ústředního domu lidové tvořivosti a Ústavu pro kulturně-výchovnou činnost direktivní vliv na charakter folklorních aktivit v socialistickém Československu. Theresa Jacobsowa (Sorbian Institute, Budyšin) na příkladu Lužických Srbů v bývalé NDR předvedla, jaký vliv mělo jejich oficiální uznání jakožto národnostní menšiny na institucionalizaci lidových tanců. Významnou rolí jednotlivců se zabývaly jednak Lucie Uhlíková (EÚ AV ČR), jejíž příspěvek se opíral mimo jiné o dnes již úsměvné příklady „folklorně laděných“ politicky angažovaných písni Jaroslava V. Staňka nebo Anežky Gorlové, naproti tomu Rebeka Kunej (Slovenian Academy of Sciences and Arts, Lublaň) ukázala vůdčí roli jednotlivců v současném slovinském folkloru. Dorota Gremlicová (HAMU) nabídla analýzu oficiálního

dobového diskurzu o folklorních tanečních aktivitách na poli periodik Taneční listy a Lidová tvořivost, jež může posloužit k zajímavému srovnání s „neoficiálními“ vzpomínkami narátorů – členů folklorního hnutí. Matěj Kratochvíl (EÚ AV ČR) hovořil o proměnách aspektů předávání lidové hudební tvořivosti v souvislosti s oživením zájmu o folklor v druhé polovině 20. století a s institucionalizací hudebního vzdělávání v rámci sítě základních uměleckých škol. Zdeněk Vejvoda (EÚ AV ČR) se pak zabýval produkcí Československého rozhlasu, která se – na rozdíl od starých nedostupných terénních nahrávek – stala estetickým vzorem pro folklorní soubory. Colin Quigley (Irish World Academy, University of Limerick) na základě vlastní zkušenosti s revivou lidového tance v USA i Británii ve srovnání se situací v Rumunsku a Maďarsku 90. let poukázal na aspekty komparativního přístupu. S počtem dvaadvaceti účastníků lze konferenci řadit spíše k těm komornějším, což ale mělo své výhody: zaprvé program neprobíhal ve více paralelních sekcích,

zadruhé nechyběl prostor ani příznivá atmosféra k víceméně neformálním diskusím nejen o přestávkách, ale i v rámci dvou kulatých stolů a po zhlédnutí filmové prezentace představující různé strategie předvádění folkloru na jevišti.

Díky mezinárodní účasti konference pokryla situaci folklorního hnutí, respektive revivalu folkloru v zemích východního bloku ve srovnání zejména s anglosaskými zeměmi nebo Skandinávií. Sympozium se podařilo také vhodně načarovat, neboť kromě pozorování zkoušky Vycpálkoviců, jednoho z nejstarších a dodnes působících folklorních souborů, měli účastníci v její předvečer ojedinělou možnost navštívit „Folklorní mejdlo“, novodobou hudebně-taneční akci, jež je jistě sama o sobě zajímavým předmětem výzkumu nejen pro etnochoreology. Neméně poutavou i příjemnou součástí programu byla ukázka současné tuzemské folklorní tvorby v podobě hudebně-tanečního vystoupení v rámci uvítací recepce.

Zita Skořepová (EÚ AV ČR, v. v. i.)

Konference *Cestovatelské fotografie. Péče o fotografie ve fondech a sbírkách*, Galerie HAMU/AMU, Malostranské náměstí 13, Praha 1, 21. února 2018.
Výstava *Živel. J. V. Daneš a Tichomoří*, Galerie AMU/GAMU, Malostranské náměstí 12, Praha 1, 31. 1. – 4. 3. 2018

V suterénu malostranského Lichtenštejnského paláce, v tzv. Galerii HAMU, se uskutečnila 21. února 2018 jednodenní

tematická konference o fotografickém médiu v zorném úhlu kulturního, respektive cestovatelského transferu, ale i o jeho